

بیتاب علم

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی، گروه روانشناسی
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش روانشناسی استثنایی

عنوان :

بررسی میزان آگاهی معلمان کودکان استثنایی از ناتوانی های
یادگیری دانش آموزان

استاد راهنما:

دکتر مهناز استکی

استاد مشاور:

دکتر مهدیه صالحی

پژوهشگر :

سارا باقری

زمستان ۹۲

تقدیم به:

✓ تقدیم با بوسه بر دستان پدرم:

به او که نمیدانم از بزرگی اش بگویم یا سخاوت و مهربانی اش. پدرم راه تمام زندگیست. پدرم دلخوشی همیشگیست.

✓ مادرم:

که وسعت قلبش به اندازه تمام عاشقانه های روی زمین است.
مهربانم تو بگو بعد از تو از کدام دریچه ی آسمان به تماشا بنشینم و با کدام واژه عشق را معنا کنم؟

✓ برادرهایم:

به همسفران مهربان زندگیم که با هم آغاز کردیم، در کنار هم آموختیم و به امید هم به آینده چشم میدوزیم. قلبم لبریز از عشق به شماست و خوشبختی تان منتهای آرزویم است.

✓ همسرم:

وقتی که تو را دیدم بذر عشق در قلبم کاشته شد با محبت آنرا آبیاری کردم و اینک عشقت در قلبم سر به فلک کشیده لبریز از امید فریاد می کشم تک درخت عشق و امید و آرزوی من با تمام وجود دوستت دارم.

تشکر و قدردانی:

✓ سرکارخانم دکترمهنازاستکی و دکترمهديه صالحی اساتید راهنما و مشاورم :

شما روشنایی بخش تاریکی جان هستید و ظلمت اندیشه را نور میبخشید . چگونه سپاس گویم
مهربانی و لطف که سرشار از عشق و یقین است. چگونه سپاس گویم تاثیر علم آموزی شما را که
چراغ روشن هدایت را بر کلبه محقر وجودم فروزان ساخته است . آری در مقابل این همه عظمت
و شکوه شما مرا نه توان سپاس و نه کلام وصف.

بسمه تعالی

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب سارا باقری دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۹۰۹۴۱۴۵۰۰۰ در رشته روانشناسی کودکان استثنایی که در تاریخ ۹۲/۱۲/۲۱ از پایان نامه خود تحت عنوان بررسی میزان آگاهی معلمان کودکان استثنایی از ناتوانی های یادگیری دانش آموزان با کسب نمره ۱۸ و درجه عالی دفاع نموده ام بدین وسیله متعهد می شوم :

۱. این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه ، کتاب ، مقاله و ...) استفاده نموده ام ، مطابق ضوابط و رویه های موجود ، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲. این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح ، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳. چنانچه بعد از فراغت از تحصیل ، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم ، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴. چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی :

تاریخ و امضاء :

بسمه تعالی

در تاریخ ۹۲/۱۲/۲۱

دانشجوی کارشناسی ارشد سارا باقری از پایان نامه خود دفاع نموده وبا نمره ۱۸ بحروف هجده تمام و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: کلیات پژوهش .....
۲	۱-۱ مقدمه .....
۵	۲-۱ بیان مساله تحقیق:.....
۷	۳-۱ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن .....
۹	۴-۱ هدفهای تحقیق .....
۹	۱-۴-۱ هدف اصلی:.....
۹	۲-۴-۱ هدف فرعی:.....
۹	۵-۱ سوال های پژوهش: .....
۹	۱-۵-۱ سوال اصلی: .....
۹	۲-۵-۱ سوال های فرعی: .....
۹	۶-۱ متغیرها و واژه های کلیدی:.....
۱۰	۷-۱ تعاریف متغیرها: .....
۱۲	فصل دوم : پیشینه پژوهش .....
۱۳	۱-۲ تعریف ناتوانی یادگیری .....
۱۷	۲-۲ شیوع دانش آموزان با ناتوانی یادگیری .....
۲۰	۳-۲ نظریه های اختلالات یادگیری .....
۲۰	۱-۳-۲ نظریه ی ادراکی - حرکتی و ناتوانی زبانی .....
۲۰	۴-۲ ویژگی های کلی کودکان با ناتوانی یادگیری .....
۲۰	۱-۴-۲ ناهماهنگی پیشرفت تحصیلی .....
۲۱	۲-۴-۲ هوش .....

- ۲۲ ..... ۳-۴-۲ شناخت و پردازش اطلاعات
- ۲۲ ..... ۴-۴-۲ مشکلات توجه
- ۲۳ ..... ۵-۴-۲ مشکلات ادراکی
- ۲۵ ..... ۶-۴-۲ بیش فعالی
- ۲۶ ..... ۷-۴-۲ ویژگی های اجتماعی و هیجانی
- ۲۶ ..... ۵-۲ علل ناتوانی های یادگیری
- ۲۶ ..... ۱-۵-۲ عوامل عصب شناختی
- ۲۷ ..... ۲-۵-۲ عوامل ژنتیک
- ۲۸ ..... ۳-۵-۲ تاخیر رشدی
- ۲۸ ..... ۴-۵-۲ عوامل محیطی
- ۲۹ ..... ۶-۲ طبقه بندی ناتوانی های یادگیری
- ۳۲ ..... ۱-۶-۲ عوامل موثر در خواندن
- ۳۳ ..... ۱-۱-۶-۲ پیش نیازهای شناختی خواندن
- ۳۴ ..... ۲-۱-۶-۲ ویژگی های کودکان دارای مشکل خواندن
- ۳۵ ..... ۳-۱-۶-۲ نارساخوانی
- ۳۶ ..... ۴-۱-۶-۲ توجه
- ۳۸ ..... ۲-۶-۲ ریاضی:
- ۳۹ ..... ۱-۲-۶-۲ نظریه ها:
- ۴۰ ..... ۲-۲-۶-۲ همه گیر شناسی
- ۴۱ ..... ۳-۲-۶-۲ تشخیص
- ۴۱ ..... ۴-۲-۶-۲ خصوصیات بالینی
- ۴۲ ..... ۵-۲-۶-۲ شاخص های ناتوانی در ریاضیات:
- ۴۲ ..... ۶-۲-۶-۲ پیش نیازهای یادگیری ریاضیات:

۴۶	..... ۷-۲-۶-۲ سبب شناسی اختلال در ریاضیات
۴۸	..... ۳-۶-۲ اختلال نوشتن:
۵۰	..... ۱-۳-۶-۲ همه گیر شناسی
۵۰	..... ۲-۳-۶-۲ سبب شناسی
۵۰	..... ۳-۳-۶-۲ تشخیص
۵۱	..... ۴-۳-۶-۲ خصوصیات بالینی
۵۲	..... ۵-۳-۶-۲ سیر و پیش آگهی
۵۲	..... ۶-۳-۶-۲ درمان
۵۳	..... ۷-۲ پیشینه پژوهشی
۵۶	..... فصل سوم
۵۷	..... ۱-۳ روش تحقیق:
۵۷	..... ۲-۳ جامعه آماری و حجم آن:
۵۷	..... ۳-۳ برآورد
۵۸	..... ۴-۳ ابزارهای پژوهش:
۵۸	..... ۵-۳ روش گردآوری اطلاعات:
۵۸	..... ۶-۳ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات:
۵۹	..... فصل چهارم
۶۰	..... مقدمه
۶۰	..... ۱-۴ : داده های توصیفی
۶۳	..... ۲-۴: تجزیه و تحلیل داده ها در چارچوب سوال های پژوهش:
۶۳	..... ۱-۲-۴: سوال اصلی:
۶۴	..... ۲-۲-۴: سوال های فرعی پژوهش:
۶۴	..... ۱-۲-۲-۴: سوال اول

۶۵	..... ۲-۲-۲-۴: سوال دوم
۶۶	..... ۳-۲-۲-۴: سوال سوم
۶۸	..... فصل پنجم
۶۹	..... ۱-۵ خلاصه:
۷۱	..... ۲-۵ بحث:
۷۱	..... ۱-۲-۵ سوال اصلی:
۷۲	..... ۲-۲-۵ سوال های فرعی:
۷۲	..... ۱-۲-۲-۵ سوال اول:
۷۳	..... ۲-۲-۲-۵ سوال دوم:
۷۳	..... ۳-۲-۲-۵ سوال سوم:
۷۴	..... ۳-۵ بحث و نتیجه گیری:
۷۵	..... ۴-۵ محدودیت های پژوهشی:
۷۵	..... ۵-۵ پیشنهادات پژوهشی:
۷۶	..... ۶-۵ پیشنهادات کاربردی:
۷۷	..... ضمائم
۸۵	..... منابع

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۴-۱: مشخصات توصیفی معلمان استثنایی بر اساس جنسیت و گروه تدریس و مدرک تحصیلی ... ۶۰	۶۰
جدول ۴-۲: مشخصات توصیفی نمرات کل در دو گروه زن و مرد	۶۱
جدول ۴-۳: مشخصات توصیفی نمرات کل بر اساس مدرک تحصیلی معلمان.....	۶۱
جدول ۴-۴: مشخصات توصیفی نمرات بر اساس گروه تدریس معلمان	۶۲
جدول ۴-۵: مشخصات توصیفی نمرات کل در سه سطح سابقه تدریس	۶۲
جدول ۴-۶: میانگین نمرات کل معلمان به تفکیک مولفه های آزمون.....	۶۳
جدول ۴-۷: آزمون t مستقل برای دو گروه معلمان زن و مرد	۶۴
جدول ۴-۸: آزمون همبستگی اسپیرمن، جهت بررسی رابطه سنوات خدمت با آگاهی معلمان.....	۶۵
جدول ۴-۹: آزمون همبستگی اسپیرمن جهت بررسی رابطه بین آگاهی معلمان با مدرک تحصیلی آنها	۶۶

فصل اول: کلیات پژوهش

۱-۱ مقدمه

در رابطه با کودکان استثنایی یا کودکان با نیازهای ویژه می توان گفت که به لحاظ ویژگی های جسمانی^۱ و یا توانایی های یادگیری، گروهی از کودکان با همسالان آنان به قدری تفاوت وجود دارد که به آموزش انفرادی متناسب با نیازهایشان احتیاج دارند و برای شکوفایی توانایی های بالقوه شان به طراحی برنامه های آموزش ویژه نیاز دارد. اما در این بین کودکانی هستند که از وضعیت جسمانی و هوش بهنجار برخوردار هستند، به خوبی صحبت می کنند، با دیگران ارتباط برقرار می کنند ولی عملکرد تحصیلی آنها با آنچه انتظار می رود، تفاوت چشمگیری دارد این کودکان در مدرسه مشکلات خواندن، نوشتن و ریاضی دارند که به عنوان کودکان با ناتوانی یادگیری شناخته می شوند (شکوهای یکتا و پرنده، ۱۳۸۹). ناتوانی یادگیری یک اصطلاح عام است که به گروهی ناهمگن از اختلالات اطلاق می شود و به صورت دشواری های جدی در اکتساب و کاربرد مهارت های گوش دادن، حرف زدن، خواندن، نوشتن، استدلال کردن، یا ناتوانی های ریاضی ظاهر می شود (هامیل^۲ و همکاران، ۱۹۸۱؛ به نقل از شریف و همکاران، ۱۳۸۵). این ناتوانی ها برخلاف بسیاری از معلولیت های دیگر، از قبیل معلولیت ذهنی و جسمی، نشانه های محسوسی ندارند (فورنس و کاول^۳؛ به نقل از شریف و همکاران، ۱۳۸۵) و معمولاً معلمان نیز در ابتدای برخورد با چنین دانش آموزانی دچار سردرگمی می شوند (کوک و سیمل^۴، ۱۹۹۹).

---

^۱ Physical Attributes

^۲ Hammill

^۳ Forness & Kaval

^۴ Cook & Semmel

طبق تعریف انجمن ناتوانی یادگیری، ناتوانی یادگیری آسیب در یک یا چند فرآیند روان‌شناختی لازم برای درک و فهم با استفاده از زبان، گفتار یا نوشتار است که ممکن است خود را در شکل توانایی ناقص برای گوش دادن، تفکر، خواندن، هجی کردن یا انجام محاسبات ریاضی نشان دهد. این اصطلاح شامل کودکانی که از مشکلات یادگیری ناشی از معلولیت‌های دیداری، شنیداری یا حرکتی، عقب‌ماندگی ذهنی آشفته‌گی هیجانی، زبان‌های محیطی، فرهنگی یا اقتصادی رنج می‌برند، نمی‌شود (اسچیف، بامینگر و تولدو^۵، ۲۰۰۹).

علت ناتوانی‌های یادگیری در اکثریت موارد مشخص نیست، با وجود این علل متعددی برای آن مطرح شده است (هالاها، کافمن و للوید^۶، ۱۹۹۱). وقتی اختلال یادگیری رخ می‌دهند که مغز هنوز مراحل تحول خود را طی نکرده است یعنی این اختلالات ممکن است قبل از تولد، حین تولد یا بعد از تولد بروز کنند (تورگسن^۷، ۲۰۰۴). در برخی موارد یک نوع ناتوانی یادگیری ممکن است علل چندگانه‌ای داشته باشد و یا یک علت واحد در کودکان چندین اختلال مانند ناتوانی یادگیری، اختلال نارسایی توجه/ بیش‌فعالی ایجاد کند (کاپلان و همکاران، ۱۹۹۸).

کودکان زیادی در مدارس هستند که علی‌رغم فقدان هر گونه مشکلات جسمانی یا عاطفی از دشواری‌های شدید یادگیری رنج می‌برند. گاهی اوقات چنین کودکان به عنوان بیش‌فعال، دارای کژکاری یادگیری مغزی، حداقل آسیب مغزی، نارسا خوان یا مبتلا به معلولیت ادراکی برچسب می‌خورند (نلسون و ایزرائیل، ۱۹۸۴؛ ترجمه منشی طوسی ۱۳۷۱). اینگونه دانش‌آموزان دارای ناتوانی یادگیری بوده، قادر به موفقیت تحصیلی نیستند در موقعیت‌های تحصیلی دچار درماندگی آموخته شده می‌شوند (فتاحی، ۱۳۸۶).

مشکل ناتوانی یادگیری برای نخستین بار در مدرسه، به صورت عدم موفقیت در یادگیری یک یا چند درس ظاهر می‌شود. بنابراین نخستین شناسایی‌کننده و تشخیص‌دهنده، آموزگاران هستند. شناسایی

-
2. Schiff, Bauminger & Toledo
  4. Hallaha, Kauffman & Lloyd
  5. Torgesen

درست و به موقع مانع از انتساب القاب و عناوین نابجا، تجربه‌ی شکست، تکرار پایه‌های تحصیلی، ترک تحصیل فرار از مدرسه و اتلاف هزینه و وقت می‌شود (جلیلی، ۱۳۸۷).

ایونس و همکارانش (۱۹۹۲) معتقدند زمانی می‌توان به پیشرفت این گونه دانش‌آموزان اعتقاد داشت که همه افرادی که در ارتباط با آنها هستند نسبت به ویژگی‌های یادگیری و رفتاری آنها آگاهی داشته باشند. والدین، اطرافیان، معلمان، مدیران و کلیه کارکنان مدرسه باید آموزش‌های لازم را در این زمینه داشته باشند، زیرا اگر در سالهای اولیه مدرسه بتوان با شیوه‌های آموزشی مناسب به آنها آموزش داد می‌توان به پیشرفت تحصیلی آنها امیدوار بود. مطالعات انجام شده گزارش نموده‌اند که متأسفانه بسیاری از دانش‌آموزان دچار ناتوانی‌های یادگیری به علت عدم آگاهی معلمان از ناتوانی‌های یادگیری تا قبل از پایه‌های سوم و چهارم ابتدایی شناسایی نمی‌شوند (لیون، ۱۹۹۶).

مجد فر (۱۳۸۰) در مطالعات خود گزارش داد که دو عامل (کم بودن اطلاعات مدیران، معلمان و مسئولان آموزشی از ویژگی‌های کودکان با ناتوانی‌های یادگیری و عدم آگاهی اولیای دانش‌آموزان) از مهمترین موانع تشخیص و درمان این گونه کودکان است. بارکلی و همکارانش (۱۹۹۰)؛ به نقل از شریف و همکاران، (۱۳۸۵) معتقدند هر قدر مدیران و معلمان از ناتوانی‌های یادگیری دانش‌آموزان آگاهی بیشتری داشته باشند، در شناسایی آنها موفق‌تر عمل می‌کنند و همین امر منجر به مداخلات درمانی شده، در نتیجه از کند شدن جریان یادگیری سایر دانش‌آموزان کلاس جلوگیری، و مانع افت تحصیلی می‌شود.

هال (۱۹۹۴)؛ به نقل از شریف و همکاران، (۱۳۸۵) معتقد است که معلمان و دیگر کارکنان مدارس قبل از به کارگیری در مدارس ابتدایی، باید در زمینه دانش‌آموزان با ناتوانی‌های یادگیری در حد لزوم آموزش ببینند؛ زیرا در این صورت می‌توانند به راحتی اینگونه دانش‌آموزان را شناسایی کنند و آموزش‌های ویژه را در مورد آنان به اجرا بگذارند.

آنچه مسلم است میزان آگاهی معلمان در بهتر کردن شرایط یادگیری دانش‌آموزان با ناتوانی‌های یادگیری موثر است. بالا بردن سطح آگاهی کارکنان مدرسه بخصوص معلمان و مدیران در هدایت

تحصیلی این گونه کودکان بسیار تاثیر گذار است و می تواند موجبات پیشرفت تحصیلی و رشد اجتماعی و عاطفی این کودکان را فراهم نماید.

۱-۲ بیان مساله تحقیق:

پژوهش ها نشان داده اند که برخی از موارد استثنایی بودن، مشهود است و به راحتی قابل شناسایی و تشخیص می باشد، در حالی که در موارد دیگری چنین امری بسیار دشوار می باشد. برای مثال، شناسایی و ارزیابی ناتوانی های یادگیری در بیشتر مواقع برای متخصصان آموزش دیده نیز بسیار سخت است (لفرانسو، ۱۹۹۱؛ به نقل از فتاحی، ۱۳۸۶). معمای کودکی که مشکل یادگیری دارد، چیز تازه ای نیست. اما مفهوم ناتوانی یادگیری تاریخچه کوتاه و متلاطمی دارد. اکثر این کودکان کاملاً طبیعی هستند ولی در مواقعی مشکلات یادگیری نشان می دهند. (پاندا، ۱۹۹۷؛ به نقل از فتاحی، ۱۳۸۶).

برخی معتقدند که دانش آموزان مبتلا به ناتوانی یادگیری، در کلاس، پرخاشگری و بدرفتاری بیشتری را نمایش می دهند که به طرد آنها منجر می شود. عزت نفس و خودپنداره ضعیف هم می تواند تأثیری منفی بر پیشرفت بگذارد. در بین کودکان مبتلا به ناتوانی-های یادگیری، آن دسته که عزت نفس پایینی دارند نسبت به آنهایی که دارای عزت نفس مناسبی هستند، از لحاظ تحصیلی عملکرد بدتری دارند (کلوموک و کاسدن، ۱۹۹۴). و در واقع یکی از مهمترین عوامل موثر در افزایش نرخ ترک تحصیل دانش آموزان، ناتوانیهای یادگیری است (دان، چمبرز و ربرن، ۲۰۰۴).

متأسفانه به اکثر کودکانی که دارای ناتوانی یادگیری هستند، برچسب های نامناسبی مثل تنبل، کودن، لج باز داده می شود. چنین برخوردهایی نه تنها باعث برطرف نشدن مشکل کودک که همان ناتوانی یادگیری است، نمی شود؛ بلکه حتی می تواند اثرات نامطلوب و جبران ناپذیری را بر روی وی داشته باشد. درایت یک معلم آگاه و مسئول نسبت به احتمال وجود چنین اختلالی در دانش آموزانی که علیرغم برخورداری از توانایی در حیطه های مختلف، از عهده یادگیری و انجام تکالیف تحصیلی بر نمی آیند و ارجاع به موقع آنها به متخصصین (گفتاردرمانگر، روانشناس) می تواند نقش بسیار مهمی را در احیای انگیزه فرد برای یادگیری و جلوگیری از بروز عوارض منفی داشته باشد.

همه ساله صد ها نفر از کودکانی که ناتوانی های یادگیری دارند به علت عدم دسترسی به کمک های مناسب و به علت اینکه مسائل آموزش آنها به خوبی شناخته نشده، تحت درمان لازم قرار نمی گیرند و این امر راه را برای فرار از مدرسه، ترک تحصیل و ورود به دنیای بزهکاری باز می کند (گرین، لاورانس؛ سال میلادی نوشته شود) ترجمه مقیمی آذری، ۱۳۷۹). داون پیشنهاد می کند برای یاری کودکان مبتلا به عارضه ی ناتوانی های یادگیری مسئولان و دست اندرکاران تعلیم و تربیت باید حیطه های مشکلات یادگیری را بشناسند و از راه شناخت و درمان به موقع آن برای این کودکان موثر واقع گردند. (فریاری و رخشان، ۱۳۷۹).

یک معلم آگاه و با تجربه می تواند با کشف و تقویت توانایی های فردی دانش آموز در مواردی به غیر از درس به او کمک کند. لذا ضرورت آشنایی والدین و به خصوص معلمان و مدیران مدارس با تازه ترین یافته های کاربردی علم روان شناسی جهت شناسایی به موقع و اقدامات ویژه آموزشی درمانی ناتوانی های خاص یادگیری دانش آموزان برای کاهش افت تحصیلی همچنین پیشگیری از آسیبهای روانی - اجتماعی ناشی از آن همچون پرخاشگری اضطراب افسردگی ترک تحصیل و بلاخره بزهکاری، روشن و آشکار گردد.

کوک و اسمل (۱۹۹۹) در این باره می گویند: معلمان و کارکنان مدارس در قبال این نوع دانش آموزان، علاوه بر مسئولیت های آموزشی مسئولیت های پرورشی زیادی دارند؛ زیرا این دانش آموزان علاوه بر کمبودهای یادگیری، از نظر علاطفی نیز به علت سرزنش های والدین و اطرافیان، دچار مشکل هستند و همین امر می تواند شرایط گریزان شدن آنها را از مدرسه فراهم سازد. آنچه می تواند مشکلات این کودکان را افزایش دهد نا آگاهی و عدم شناختی است که در جامعه نسبت به این کودکان وجود دارد. متأسفانه افراد جامعه به علت عدم تخصص نمی توانند این دسته از کودکان را شناسایی کنند و به همین علت رفتار های آنان را به چیزهای دیگری نسبت می دهند و آنها را سرزنش می کنند. این نوع نا آگاهی در اکثر خانواده های این کودکان مشاهده می شود (فرنچ و چوپرا، ۱۹۹۹). به طوریکه والدین پس از رسیدن کودک به سن مدرسه، و مشاهده رفتار او، توسط

معلم و مشاور مدرسه متوجه می شوند که کودک آنها دارای ناتوانی های یادگیری است (کوک و اسمل، ۱۹۹۹).

میزان آگاهی معلمان از ناتوانایی های یادگیری می تواند آنها و والدین را در جهت کمک به این دانش آموزان یاری کند. ارائه امکانات و برنامه های آموزشی و کمک به افزایش سطح آگاهی معلمان از ناتوانایی های یادگیری مستلزم آگاهی از وضعیت فعلی این موضوع در کشور است. بر این اساس، پرسش اصلی تحقیق حاضر آن است که میزان آگاهی معلمان کودکان استثنایی از ناتوانایی های یادگیری دانش آموزان استثنایی تا چه اندازه است؟

۳-۱ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن

مشکل ناتوانی یادگیری برای نخستین بار در مدرسه، به صورت عدم موفقیت در یادگیری یک یا چند درس ظاهر می شود. اگر معلمان و مسئولان مدرسه در مورد اینگونه کودکان آگاهی لازم را نداشته باشند در شناسایی آنها دچار مشکل می شوند و نمی توانند به راحتی آنها را تشخیص دهند. شناسایی درست و به موقع مانع از انتسای القاب و عناوین نابجا، تجربه ی شکست، تکرار پایه های تحصیلی، ترک تحصیل فرار از مدرسه و اتلاف هزینه و وقت می شود. علاوه بر این هرگونه خدمات درمانی، به شناسایی به موقع اختلال بستگی دارد. در واقع گام نخست درمان شناسایی است و این مهم جز با کمک معلمان آگاه میسر نخواهد شد. معلمان می توانند بهترین داوران بالقوه ی تشخیص ناتوانی های یادگیری باشند به شرط آنکه در زمینه ناتوانی یادگیری از اطلاعات کافی برخوردار باشند (جلیلی، ۱۳۸۷).

در این باره مور و لاگونی (۲۰۰۵) معتقدند که این خطر همیشه درباره دانش آموزان دچار ناتوانی های یادگیری وجود دارد که در صورت عدم شناسایی به موقع، معلمان به آنها برچسب تنبل، بی مسئولیت یا بی انگیزه زده بزنند. این موضوع تا این حد مهم است که دانش آموزان دچار ناتوانی یادگیری که به آنها این برچسب ها زده می شود، اغلب از فرصت های آموزشی و تحصیلی مناسب، محروم می شوند و احتمالاً مشکلات اجتماعی و هیجانی رایج و انگیزش پایین و یادگیری ناقص مطالب درسی را تجربه می کنند (لیون، ۱۹۹۶؛ کلاسن و لینچ، ۲۰۰۷).

به اعتقاد جک و همکاران او آگاهی مدیران و معلمان نسبت به ویژگی ها و شرایط این دسته از دانش آموزان می تواند از بروز مشکلات بعدی آنها جلوگیری کند؛ اما برخوردهای نامناسب در برخی از مدارس از سوی معلمان، مدیران و دیگر کارکنان، شرایط نامناسبی را برای دانش آموزان به وجود می آورد و تاثیر آن سالها در زندگی آنها باقی خواهد ماند (جک و همکاران، ۱۹۹۶).

از آنجایی که معلمان اولین مرجع رسمی شناسایی ناتوانی های یادگیری در دانش آموزان هستند، بررسی میزان آگاهی معلمان از مفاهیم ناتوانی های یادگیری در شناخت هرچه بیشتر و بهتر دانش آموزان دارای این اختلالات و رفع مشکلات آنها و برنامه ریزی های آموزشی برای معلمان، دارای اهمیت زیادی است. در حالیکه با وجود ضرورت زیاد پژوهش های معدودی در این باره انجام شده است (عبدی و همکاران، ۱۳۸۸).

برای کودکان مدرسه رو و والدین آنان موفقیت در تحصیل یک ارزش والا محسوب می شود. حتی خود نظام مدرسه و به طور کل آموزش و پرورش نیز از موفقیت و اقدامات معطوف به افزایش آن حمایت می کند. غالباً مدارس و والدین از روش های منسوخ و قدیمی برای رفع مشکلات دانش آموزان با ناتوانی یادگیری استفاده می کنند که به یاس، سرخوردگی و نهایتاً بی انگیزگی و افت تحصیلی این دانش آموزان می انجامد (شریف و همکاران، ۱۳۸۵). انجام پژوهش در این زمینه و کسب اطلاعات علمی لازم در جهت هدایت دانش آموزان دارای ناتوانی های یادگیری امری بسیار مهم در آموزش و پرورش هر کشور محسوب می شود.

به همین دلیل، از نظر محقق، که خود نیز به تدریس در مدارس شهر تهران مشغول می باشد و درگیر کار با انواع کودکان استثنایی است، بررسی میزان آگاهی معلمان کودکان استثنایی از ناتوانی های یادگیری دانش آموزان که طی بررسی های انجام شده تاکنون درباره آن مطالعه ای نشده است، حائز اهمیت می باشد و به توجه بیشتر مسئولان در زمینه فوق، کمک می نماید.

۴-۱ هدفهای تحقیق

۱-۴-۱ هدف اصلی:

۱- بررسی میزان آگاهی معلمان کودکان استثنایی از ناتوانایی های یادگیری دانش آموزان

۲-۴-۱ هدف فرعی:

۱- بررسی میزان آگاهی در بین معلمان زن و مرد کودکان استثنایی از ناتوانایی های یادگیری

۲- بررسی ارتباط بین میزان آگاهی معلمان کودکان استثنایی و سنوات خدمت آنها

۳- بررسی ارتباط بین میزان آگاهی معلمان کودکان استثنایی و سطح تحصیلات آنها

۵-۱ سوال های پژوهش:

۱-۵-۱ سوال اصلی:

۱- آیا درصد آگاهی معلمان کودکان استثنایی از ناتوانایی های یادگیری دانش آموزان استثنایی زیاد

است؟

۲-۵-۱ سوال های فرعی:

۱- آیا آگاهی از ناتوانی های یادگیری در بین معلمان زن و مرد کودکان استثنایی تفاوت وجود دارد؟

۲- آیا بین آگاهی معلمان کودکان استثنایی از ناتوانی های یادگیری و سنوات خدمت آنها رابطه وجود

دارد؟

۳- آیا بین آگاهی معلمان کودکان استثنایی از ناتوانی های یادگیری و سطح تحصیلات آنها رابطه

وجود دارد؟

۶-۱ متغیرها و واژه های کلیدی:

متغیر مستقل: معلمان کودکان استثنایی

متغیر وابسته: میزان آگاهی معلمان از ناتوانی یادگیری

متغیرهای کنترل: جنسیت، مدرک تحصیلی، سنوات خدمت

واژه های کلیدی: میزان آگاهی، معلمان کودکان استثنایی، ناتوانی یادگیری